

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. gegužės 20 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Artūro Driuko (pranešėjas), Gedimino Sagačio ir Dalios Vasarienės (kolegijos pirmininkė),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovo A. M. kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo 2020 m. spalio 8 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo A. M. ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „15min“ dėl tikrovės neatitinkančios, asmens garbė ir orumą žeminančios informacijos paneigimo bei tokios informacijos pašalinimo iš viešosios erdvės, trečiasis asmuo byloje E. N..

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių ieškinio trūkumų šalinimą, trečiųjų asmenų įtraukimą į bylą, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovas prašė: 1) pripažinti, kad 2018 m. lapkričio 7 d. naujienų portale www.15min.lt trečiojo asmens E. N. publikacijoje „Apkartusi „Svajonių Australija“: studentai skundžia verslininką, o šis grasina teismu“ paskelbti ieškinyje nurodyti teiginiai neatitinka tikrovės ir žemina ieškovo garbę ir orumą; 2) įpareigoti atsakovę UAB „15min“ per 2 savaites nuo teismo sprendimo šioje byloje įsiteisėjimo dienos be komentarų per jos valdomą naujienų portalą www.15min.lt rubrikoje „Verslas/Finansai“ paskelbti ir viešai skelbti tiek pat laiko, kiek viešai buvo skelbiama publikacija, paneigimą; 3) įpareigoti atsakovę UAB „15min“ per 2 kalendorines dienas nuo teismo sprendimo šioje byloje įsiteisėjimo dienos pašalinti trečiojo asmens E. N. publikaciją „Apkartusi „Svajonių Australija“: studentai skundžia verslininką, o šis grasina teismu“ iš naujienų portalo www.15min.lt; 4) priteisti iš atsakovės 25 000 Eur neturtinės žalos atlyginimo ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Atsakovė UAB „15min“ atsiliepime pateikė prašymą teismui įpareigoti ieškovą patikslinti ieškinį, įtraukiant į bylą kaip atsakovus arba trečiuosius asmenis atsakovės pusėje M. Č., G. P., A. V. ir A. Z.. Ieškovui nesutikus patikslinti ieškinio, atsakovė prašė teismo *ex officio* (pagal pareigas) įtraukti nurodytus asmenis į bylą kaip trečiuosius asmenis atsakovės pusėje, įpareigojant ieškovą pateikti reikalingus šių asmenų duomenis (gimimo datą, adresą). Atsakovės teigimu, šie asmenys yra pirminiai informacijos šaltiniai, todėl turi būti įtraukti į bylą.
4. Trečiasis asmuo E. N. atsiliepime pateikė prašymą teismui įtraukti į bylą kaip trečiuosius asmenis M. Č., G. P., A. V. ir A. Z., įpareigojant ieškovą pateikti šių asmenų gimimo datas ir adresus. Trečiojo asmens teigimu, šie asmenys yra pirminiai informacijos šaltiniai, todėl turi būti įtraukti į bylą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2020 m. rugsėjo 14 d. nutartimi nustatė ieškovui 7 dienų terminą nuo nutarties kopijos įteikimo dienos ieškinio trūkumams pašalinti.
6. Teismas nurodė, jog pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 111 straipsnio 1 dalies 2 punktą procesiniuose dokumentuose turi būti nurodyti visi byloje dalyvaujantys asmenys, jų procesinės padėties bei rekvizitai. Į bylą turi būti įtraukiami visi asmenys, kurių teisėms ir pareigoms gali turėti įtakos pagal pareiktą reikalavimą priimtas procesinis sprendimas. Remdamasis bylos duomenimis, teismas nustatė, kad ieškovas ieškinio reikalavimus kildina iš M. Č., G. P., A. V. ir A. Z. pateiktos informacijos.
7. Teismas pažymėjo, kad atsakovė nurodytus asmenis prašo ieškinyje įvardyti kaip atsakovus ar bent jau trečiuosius asmenis, trečiasis asmuo E. N. – įtraukti juos kaip trečiuosius asmenis. Remdamasis tuo, teismas nutarė įpareigoti ieškovą nurodyti M. Č., G. P., A. V. ir A. Z. gimimo datas (asmens kodus), gyvenamosios vietos adresus ir įtraukti šiuos asmenis kaip atsakovus arba trečiuosius asmenis. Jei ieškovas pirmiau nurodytus asmenis įtrauks kaip atsakovus, jis turi tikslinti ir pačius ieškinio reikalavimus. Jei ieškovas nuspręstų neįtraukti šių asmenų į bylą, jis turi bent jau nurodyti jų gimimo datas (asmens kodus), gyvenamosios vietos adresus. Teismas nurodė, kad, neįvykdžius teismo įpareigojimo pašalinti trūkumus ir nepateikus ieškinio, atitinkančio įstatymo reikalavimus, ieškinys bus laikomas nepaduočiu ir grąžintas jį padavusiam asmeniui ([CPK 115 straipsnio](#) 3 dalis).
8. Vilniaus apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal ieškovo atskirąjį skundą, 2020 m. spalio 8 d. nutartimi paliko nepakeistą Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. rugsėjo 14 d. nutartį, nustatė ieškovui 7 dienų terminą, skaičiuojamą nuo nutarties kopijos įteikimo dienos, ieškinio trūkumams, nurodytiems Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. rugsėjo 14 d. nutartyje, pašalinti.

9. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad pirmosios instancijos teismas ieškovui suformulavo kelis alternatyvius įpareigojimus: tikslinti ieškinį, įtraukiant į jį kaip atsakovus arba trečiuosius asmenis M. Č., G. P., A. V. ir A. Z., arba pateikti nurodytų asmenų gimimo datas (asmens kodus) ir gyvenamosios vietos adresus. Taigi ieškovas, nesutikdamas šių asmenų traukti į bylą, turi teisę pagal teismo nustatytus įpareigojimus tik pateikti nurodytų asmenų duomenis.
10. Atsižvelgdamas į [CPK 47 straipsnio](#) 5 dalies ir 334 straipsnio nuostatų sisteminį aiškinimą, apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad teismo nutartis, kuria į bylą yra traukiami tretieji asmenys, nepareišiantys savarankiškų reikalavimų, arba atsisakoma tokių asmenų pašalinti iš bylos, atskiruju skundu neskundžiama. Todėl teismas nusprendė nepasisakyti ir nevertinti ieškovo argumentų dėl visuomenės informavimo priemonė duomenis apie ieškovą pateikusių asmenų galimos atsakomybės bei jų procesinio statuso.
11. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad atsakovė ginčijamoje publikacijoje neatskleidė informacijos šaltinių tapatybės, tačiau, remdamasis atsakovės pateiktais duomenimis, kad ieškovas 2019 m. kovo 12 d. pateiktame skunde Žurnalistų etikos inspektorius tamybai dėl tame pačiame portale [www.15min.lt](#) išspausdinto ginčo straipsnio aiškiai įvardijo, jog tekste minima „Toma“ yra M. Č., „Marius“ – A. V., „Audrius“ – A. Z., padarė išvadą, kad nurodytų asmenų tapatybės ieškovui yra žinomos.
12. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad ieškovas yra agentūros „Svajonių Australija“ agentas, teikiantis paslaugas asmenims, siekiantiems studijuoti Australijos mokymo įstaigose, padedantis gauti Australijos vizą, sveikatos draudimą bei pradėti studijas pasirinktoje mokymo įstaigoje. Taigi, apeliacinės instancijos teismo vertinimu, ieškovas turėtų žinoti savo buvusių klientų M. Č., G. P. ir A. V. asmens duomenis ir gyvenamąsias vietas. Ieškovas A. Z. apibūdino kaip savo konkurentą, todėl ir šio asmens bent jau gyvenamoji vieta ieškovui turėtų būti žinoma.
13. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2020 m. spalio 20 d. nutartimi, ieškovui neištaisius ieškinio trūkumų, ieškinį paliko nenagrinėtą. Ieškovui pateikus atskirąjį skundą dėl šios nutarties, bylos nagrinėjimas sustabdytas, iki bus išnagrinėtas ieškovo kasacinis skundas.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

14. Kasaciniu skundu ieškovas prašo panaikinti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. rugsėjo 14 d. nutartį ir Vilniaus apygardos teismo 2020 m. spalio 8 d. nutartį. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 14.1. Teismai, nepagrįstai nustatydami ieškovui duomenų apie pirminius ginčo informacijos šaltinius rinkimo ir saugojimo pareigą bei įpareigodami tokius duomenis pateikti teismui, nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos dėl trūkumų šalinimo instituto taikymo. Teikdamas patikslintą ieškinį ieškovas neturėjo nei pareigos, nei objektyvios galimybės nurodyti teismui pirminius ginčo informacijos šaltinius ir (ar) traukti juos į bylą, ir (ar) pateikti jų asmens duomenis (asmens kodus, gimimo datas, gyvenamosios vietos adresus). Pagal kasacinio teismo praktiką trečiojo asmens, nepareišiančio savarankiškų reikalavimų, nenurodymas nėra esminis ieškinio trūkumas. Duomenų apie trečiuosius asmenis nepateikimas ieškinyje jo trūkumu gali būti pripažintas tik išimtinu atveju.
 - 14.2. Teismai nenurodė, kokioms konkrečioms į bylą neįtrauktų asmenų teisėms ir pareigoms galėtų turėti įtakos teismo sprendimas šioje byloje. Patikslinto ieškinio reikalavimai su pirminių informacijos šaltinių teisėmis ir pareigomis nėra niekaip susiję, todėl teismo sprendimas jų teisėms ir pareigoms negali turėti įtakos. Teisės aktuose nėra nustatyta, kad dėl viešosios informacijos rengėjui (skleidėjui) nepalankaus teismo sprendimo garbės ir orumo byloje viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) įgytų kokią nors reikalavimo teisę pirminiam informacijos šaltiniui ir (ar) pirminis informacijos šaltinis įgytų kokias nors pareigas. Priešingai nei, siekdama išvengti atsakomybės už neteisėtą savo veikimą, atsiliepime teigia atsakovė, teismo sprendimas šioje byloje negali turėti jokios įtakos pirminių informacijos šaltinių teisėms ir pareigoms. Ieškovas savo reikalavimus kildina iš trečiojo asmens E. N. ir atsakovės neteisėto veikimo, o pirminių informacijos šaltiniams jokių reikalavimų nereiškia, taigi, teismas dėl pirminių informacijos šaltinių teisių ir pareigų šioje byloje nesprendė.
 - 14.3. Ieškovas turi teisę, bet ne pareigą atsakomybės reikalauti tiek iš tikrovės neatitinkančios, ieškovo garbę ir orumą žeminančios informacijos pirminio šaltinio, tiek iš ginčo informacijos rengėjo (skleidėjo). Pagal kasacinio teismo praktiką dėl neturtinių teisių (garbės ir orumo bei privatumo) gynimo ieškovas sprendžia, ar iš viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo), ar pirminio informacijos šaltinio, ar jų abiejų reikalauti atsakomybės (atitinkamus asmenis įtraukiant į bylą). Dėl to ieškovo sprendimas atsakomybės reikalauti iš viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo), pirminio informacijos šaltinio neįtraukiant į bylą, nėra klūtis tokią bylą nagrinėti.
 - 14.4. Pagal [CPK](#) normas teismas neturi diskrecijos nurodyti ieškovui, ką konkrečiame ginče pasirinkti atsakovu. Toks nurodymas, atsižvelgiant į kasacinio teismo praktiką dėl trūkumų šalinimo instituto, reikštų asmens teisės kreiptis į teismą neproporcingą suvaržymą. Bendroji civilinio proceso taisyklė, kad teismas neturi teisės spręsti klausimo dėl neįtrauktų dalyvauti byloje asmenų teisių ir pareigų ([CPK](#) 266 straipsnis), reiškia, kad ieškovas, laisvai disponuodamas savo procesinėmis teisėmis ([CPK](#) 13 straipsnis), sprendžia, kam pareikšti savo materialųjį teisinį reikalavimą. Teismas, vadovaudamasis bendradarbiavimo principu ([CPK](#) 8 straipsnis), pasirengimo nagrinėti bylą stadijoje nustatęs, kad ieškinys galėtų būti pareikštas ir papildomam atsakovui, turėtų pasiūlyti ieškovui įtraukti papildomą atsakovą, tačiau neturi teisės įpareigoti ieškovą ar savo iniciatyva keisti atsakovo arba spręsti dėl antrojo atsakovo įtraukimo. Dėl to tam tikro asmens, kuris, teismo nuomone, taip pat turėtų atsakyti pagal ieškinį, nenurodymas neturėtų būti kvalifikuojamas kaip ieškinio trūkumas ir neturėtų būti taikomi tokio kvalifikavimo teisiniai padariniai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gegužės 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-161/2009; 2011 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-186/2011).
 - 14.5. Jei ieškovas neįvykdys nepagrįsto ir neteisėto teismo įpareigojimo į bylą pateikti pirminių informacijos šaltinių asmens duomenis, jis neteks teisės teisme ginti pažeistą savo interesą, tokiu būdu bus paneigta jo konstitucinė teisė į teisminę gynybą. Įpareigojimas nurodyti prašomų į bylą įtraukti trečiųjų asmenų asmens duomenis turi būti nustatytas to prašantiems bylos dalyviams, šiuo atveju atsakovei, kuri procesiniuose dokumentuose nurodo, kad jai prašomų į bylą įtraukti asmenų tapatybės yra žinomos. Ieškovui nėra žinomi pirminių informacijos šaltinių asmens duomenys, be to, ieškovas neturi pareigos tokius duomenis turėti. Publikacija viešai buvo paskelbta prieš 2 metus, o ieškovo teisiniai santykiai, susiję su M. Č., G. P., A. V. ir A. Z., klostėsi ir nutrūko gerokai iki publikacijos paskelbimo.
15. Atsakovė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo skundą atmesti ir palikti nepakeistas skundžiamas nutartis, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
 - 15.1. Ieškovo argumentas, kad jam nežinomi pirminių informacijos šaltinių duomenys, neatitinka tikrovės. Ieškovui iki ieškinio pateikimo dienos buvo žinomos informacijos šaltinių tapatybės, jis disponuoja šių asmenų duomenimis, juos pateikė ikiteisminio tyrimo įstaigai su prašymu pradėti ikiteisminį tyrimą dėl šmeižto, Žurnalistų etikos inspektorius tamybai Ieškovas, veikdamas kaip domeno „Svajonių Australija“ vadovas ir atstovas, pasirašė sutartis su informacijos šaltiniais dėl jiems teikiamų paslaugų, į kurių apimtį įeina tokių dokumentų kaip sveikatos draudimas, vizos, tvarkymas ir pan., juose yra ir ypatingi asmens duomenys (asmens kodai, sveikatos būklė ir pan.). Netgi tuo atveju, jeigu ieškovas būtų sunaikinęs visus savo veiklos, susijusios su agentūra „Svajonių Australija“, dokumentus, informacijos šaltinių duomenys yra išlikę ieškovo pateiktame prašyme ikiteisminio tyrimo įstaigai, ikiteisminio tyrimo įstaigos nutarime.
 - 15.2. Atsižvelgiant į kasacinio teismo praktiką ir Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo (toliau – ir VII) 54 straipsnį už tikrovės neatitinkančios informacijos paskelbiną atsako tas, kas pirmas paskleidė tokią informaciją, jeigu visuomenės informavimo

priemonė atskleidė informacijos šaltinį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. rugsėjo 24 d. nutartis civilinėje byloje 3K-3-807/2001; 2008 m. balandžio 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-265/2008](#)). Pagal ieškinio dalyką ieškovas reikalavimą kildina ne iš atsakovės padaryto VII pažeidimo, o reikalauja konkrečių asmenų išsakyti teiginių (citatu) paneigimo, todėl šių duomenų autoriai privalo būti įtraukti į bylą kaip tretieji asmenys. Priešingu atveju teismas nuspręstų dėl neįtrauktų į bylos nagrinėjimą asmenų materialiujų teisių ar pareigų. Ginčo teiginius paskleidę asmenys tokiu atveju neturėtų galimybės ginti savo pažeistų teisių ir teisėtų interesų, savo teisės skleisti informaciją ir nuomones, teisės į informacijos laisvę, teisės būti išklausytam, įrodyti ginčijamų teiginių teisingumą ([CPK 14 straipsnio](#) 3 dalis, 266 straipsnis, 329 straipsnio 2 dalies 2 punktas).

15.3. Atsakovė nepažeidė įstatymais nustatyto draudimo viešai skelbti nepatikrintą informaciją, o trečiasis asmuo E. N. nepažeidė įstatymo nustatytos žurnalistų pareigos tikrinti pirminių informacijos šaltinių pateiktą informaciją. Skunde Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybai pats ieškovas teigė, kad tikrovės neatitinkančius teiginius pateikė būtent tretieji asmenys ir būtent dėl to buvo pažeista ieškovo garbė ir orumas. Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba konstatavo, kad atsakovė ir trečiasis asmuo E. N. nepaskleidė tikrovės neatitinkančių žinių ir nepažeidė ieškovo garbės ir orumo. Trečiasis asmuo E. N. įsitikino informacijos šaltinių tapatybių tikrumu, jų sąsajomis su kritikuojamu asmeniu, apklausė tarpusavyje nesusijusius septynis asmenis, tikrino informacijos šaltinių nurodytas aplinkybes tiek, kiek buvo įmanoma pagal jų pateikiamus dokumentus, susirašinėjimus su ieškovu.

15.4. Tais atvejais, kai prašoma paneigti pirminio informacijos šaltinio tikslus, nepakeistus duomenis, t. y. kai pirminis informacijos šaltinis ir yra laikomas duomenis per visuomenės informavimo priemonę paskleidusiu asmeniu, atsakomybėn turi būti traukiamas teiginių autorius ar tas, kuris tuos duomenis pirmas paskleidė.

16. Trečiasis asmuo atsiliepimo į kasacinį skundą įstatymų nustatyta tvarka nepateikė.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl ieškinio trūkumų šalinimo instituto taikymo

17. Vienas pagrindinių civilinio proceso principų – dispozityvumo principas ([CPK 13 straipsnis](#)), kuris reiškia, kad šalys, vykstant procesui, laisvai naudojasi savo materialiosiomis ir procesinėmis teisėmis, taip veikdamos proceso eigą. Nurodytas principas, be kita ko, pasireiškia tuo, kad ieškovas, reikšdamas ieškinį, pats pasirenka asmenis, kuriems reiškia ieškinį (atsakovus), kaip ir pats apibrėžia bylos nagrinėjimo ribas, nurodydamas ieškinio pagrindą ir dalyką. Tai reiškia, kad tam tikras asmuo atsakovu ieškinyje gali būti nurodomas tik ieškovo reikalavimu arba jo sutikimu. Procesinis dispozityvumo principo aspektas išreikštas ir [CPK 45 straipsnio](#) 1 dalyje, kurioje nustatyta ieškovo teisė pakeisti pradinį ieškovą arba atsakovą tinkamu ieškovu arba atsakovu (žr. pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. vasario 13 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-17-378/2020](#) 37 punktą).

18. Kasacinio teismo praktikoje, aiškinant [CPK 45 straipsnio](#) 1 dalies nuostatą, nurodoma, kad pirmosios instancijos teismas, nagrinėdamas ginčą ir nustatęs, kad ieškinyje pareikštas ne tam asmeniui, kuris turėtų atsakyti, arba pagal ieškinį turėtų atsakyti ir kitas atsakovas, turi pasiūlyti ieškoviui pakeisti pradinį atsakovą tinkamu arba nurodyti antrąjį atsakovą ir paaiškinti netinkamos šalies nepakeitimo tinkama procesines pasekmes. Tačiau bet kuriuo atveju netinkamos šalies pakeitimas ar antrojo atsakovo įtraukimas į bylą gali įvykti tik sutinkant ieškoviui (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. balandžio 19 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-186/2011](#); 2015 m. spalio 30 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-568-313/2015](#); 2019 m. birželio 6 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-195-916/2019](#); 25, 27 punktus; 2021 m. sausio 6 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-165-1075/2021](#) 27, 29 punktus ir juose nurodytą kasacinio teismo praktiką). Taigi, būtent ieškovas disponuoja procesine teise pasirinkti atsakovą.

19. Ginčo teisenoje byloje dalyvaujančiais asmenimis laikomi (ir atitinkamai jiems suteikiamos procesinės teisės) ne tik bylos šalys (ieškovas ir atsakovas), bet ir tretieji asmenys. Esminis trečiųjų asmenų skirtumas nuo bylos šalių tas, kad tretieji asmenys nėra ginčą inicijavę subjektai. Tretieji asmenys byloje dalyvauja dėl to, kad turi pagrįstą suinteresuotumą bylos baigtimi, t. y. bylos baigtis gali tiesiogiai arba netiesiogiai paveikti jų teises. Tretieji asmenys skirstomi į trečiuosius asmenis, pareiškiančius savarankiškus reikalavimus (jie turi visas ieškovo teises ir pareigas) ([CPK 46](#) straipsnis), ir trečiuosius asmenis, nepareiškiančius savarankiškus reikalavimų (šie asmenys turi visas procesines teises, išskyrus tas, kurios susijusios su galimybe disponuoti ginčo dalyku) ([CPK 47](#) straipsnis). Pagal [CPK 47](#) straipsnio 1 dalį tretieji asmenys, nepareiškiantys savarankiškus reikalavimų, dalyvauja byloje vienos iš ginčo šalių pusėje ir gali būti įtraukiami dalyvauti byloje: 1) savo pačių iniciatyva, 2) motyvuotu šalių prašymu arba 3) teismo iniciatyva.

20. [CPK](#) nenustato asmenų, galinčių būti trečiaisiais asmenimis, nepareiškiančiais savarankiškus reikalavimų, sąrašo. Kasacinio teismo praktikoje yra išaiškinta, kad asmuo įtraukiamas į teismo procesą kaip trečiasis asmuo, nepareiškiantis savarankiškus reikalavimų, tuo atveju, kai, atsižvelgiant į to asmens ir vienos iš šalių materialiojo teisinio santykio pobūdį, procesas gali paveikti, nors ir netiesiogiai, to asmens materialiąsias subjektines teises ir pareigas. Pagrindinis trečiojo asmens dalyvavimo procese tikslas – padėti šaliai, kurios pusėje jis dalyvauja, laimėti bylą ir taip išvengti savo materialiosios teisinės padėties pablogėjimo ateityje. Taigi trečiojo asmens, nepareiškiančio savarankiškus reikalavimų, dalyvavimą procese gali pagrįsti tik atitinkamas jo ir vienos iš proceso šalių materialusis teisinis santykis ir procesinis teisinis suinteresuotumas bylos baigtimi (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-111-701/2018, 24 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).

21. Bylose dėl visuomenės informavimo priemonėse paskleistų tikrovės neatitinkančių žinių paneigimo pagal bendrąją taisyklę atsako viešosios informacijos rengėjas ar skleidėjas, todėl, esant reikalavimui paneigti tikrovės neatitinkančias žinias, jie tokiose bylose paprastai yra atsakovai ([CK 2.24](#) straipsnis, VII 44, 51, 54 straipsniai) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. spalio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-507/2006; 2011 m. rugpjūčio 8 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-340/2011](#); 2016 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-141-690/2016](#), 37 punktą). Tuo atveju, jei viešosios informacijos skleidėjas atskleidžia publikacijos autorių, šis įtraukiamas dalyvauti byloje kaip trečiasis asmuo, nepareiškiantis savarankiškus reikalavimų, atsakovo pusėje ([CK 2.24](#) straipsnio 5 dalis). Pagal VII 154 straipsnio 1 dalį, viešosios informacijos rengėjui ir (ar) skleidėjui netaikoma redakcinė atsakomybė ir jie neatsako už tikrovės neatitinkančios informacijos paskelbimą, jeigu jis nurodė informacijos šaltinį ir informacija paskelbta šios dalies 1–7 punktuose nurodyto subjekto ir (arba) nurodytu būdu. Tokiais atvejais už tikrovės neatitinkančios informacijos paskelbimą atsako tas, kas pirmas paskleidė tokią informaciją (to paties įstatymo 54 straipsnio 2 dalis), todėl šiais atvejais tokie asmenys turėtų būti traukiami kaip atsakovai.

22. Jeigu ieškovas, teismui išaiškinus galimybę ieškoviui netinkamą atsakovą pakeisti tinkamu arba įtraukti į bylą antrą atsakovą, nesutinka su tuo, kad pirminis informacijos šaltinis būtų patrauktas kaip atsakovas, teismas tokiu atveju turėtų spręsti dėl pagrindo pirminį informacijos šaltinį

įtraukti dalyvauti byloje kaip trečiąjį asmenį, nepareiškiantį savarankiškų reikalavimų, atsakovo pusėje ([CPK 47 straipsnis](#)).

23. Ieškinio turinio reikalavimus nustatančio [CPK 135 straipsnio](#) 1 dalyje įtvirtinta, kad teisme pareiškiamas ieškinyje turi atitikti ir bendrusius reikalavimus, keliamus procesinių dokumentų turiniui ([CPK 111 straipsnis](#)). Ieškovas ieškinyje turi nurodyti aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimą, t. y. faktinį ieškinio pagrindą; įrodymus, patvirtinančius ieškovo išdėstytas aplinkybes; ieškovo reikalavimą – ieškinio dalyką; dalyvaujančių byloje asmenų procesines padėtis, vardus, pavardes, asmens kodus (jeigu jie žinomi), gyvenamosios vietos, pareiškėjui žinomų kitų dalyvaujančių byloje asmenų procesinių dokumentų įteikimo kitus adresus, o tais atvejais, kai dalyvaujantys byloje asmenys arba vienas iš jų yra juridinis asmuo, – jo visą pavadinimą, buveinę, pareiškėjui žinomus kitų dalyvaujančių byloje asmenų procesinių dokumentų įteikimo kitus adresus, kodus, atsiskaitomųjų sąskaitų numerius (jeigu jie žinomi) ir kredito įstaigų rekvizitus (jeigu jie žinomi) ([CPK 111 straipsnio](#) 2 dalies 2–5 punktai, 135 straipsnio 2–4 punktai).
24. Jeigu ieškinyje neatitinka [CPK 135](#) straipsnio reikalavimų, ieškinio trūkumai šalinami [CPK](#) nustatyta procesinių dokumentų trūkumams pašalinti tvarka ([CPK 138 straipsnis](#)). Pagal procesinių dokumentų trūkumų šalinimo tvarką reglamentuojančio [CPK 115](#) straipsnio 2 dalį, jeigu procesiniai dokumentai neatitinka jų formai ir turiniui keliamų reikalavimų arba nesumokėtas žyminis mokestis, teismas priima nutartį ir nustato pakankamą terminą, tačiau ne trumpesnę kaip septynios dienos, trūkumams pašalinti.
25. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje nurodoma, kad viena pagrindinių žmogaus teisių garantijų yra jo teisė kreiptis į teismą (Konstitucinio Teismo 2002 m. liepos 2 d., 2003 m. kovo 4 d., 2004 m. rugpjūčio 17 d. nutarimai). Asmens teisė kreiptis į teismą nereikia, kad įstatymų leidėjas procesiniuose įstatymuose negali nustatyti kreipimosi į teismą tvarkos ir tam tikrų formalų reikalavimų, kuriuos turi atitikti teismui pateikiamas kreipimasis. Siekiant įgyvendinti visų asmenų lygią teisę naudotis teismine gynyba, taip pat proceso ekonomiško, koncentruoto ir kitus civilinio proceso teisės principus, Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje ir [CPK 5](#) straipsnyje įtvirtintos asmens teisės kreiptis į teismą įgyvendinimo tvarka nustatyta [CPK](#) ir kituose įstatymuose. Toks reguliavimas, be kita ko, taip pat gali būti grindžiamas tuo, kad nurodyta teisė negali būti įgyvendinama abstrakčiai, nesant taisyklių, leidžiančių tinkamai pasirengti būsimam teisiniui procesui bei apibrėžti nagrinėtino ginčo ribas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-40-313/2019, 28 punktas).
26. Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT) savo praktikoje taip pat nurodo, kad asmens teisė kreiptis į teismą nėra absoliuti. Siekiant užtikrinti veiksmingą teisingumo vykdymą, šią teisę gali riboti nacionalinės procedūros. Vis dėlto svarbu, kad nacionalinis teismas, taikydamas proceso taisykles, nesieltų pernelyg formaliai, pateiktų svarius argumentus, ribodamas asmens teisę kreiptis į teismą, ir vadovautųsi praktikoje suformuluotais kriterijais (žr. EŽTT 2006 m. liepos 27 d. sprendimo byloje *Nedzela prieš Prancūziją*, peticijos Nr. 73695/01, 45 punktą; 2008 m. spalio 14 d. sprendimo byloje *Mesutoglu prieš Turkiją*, peticijos Nr. 36533/04, 21 punktą). Taikydami procesines taisykles, teismas turi vengti tiek pernelyg didelio formalizmo, kuris pažeistų teisės kreiptis į teismą esmę, tiek pernelyg didelio lankstumo, taisyklių nepaisymo, kuris visiškai paneigtų pareigą laikytis teisės aktų nustatytų reikalavimų (EŽTT 2017 m. sausio 31 d. sprendimas byloje *Hasan Tunc prieš Turkiją*, peticijos Nr. 19074/05, 32–33 punktai).
27. Taigi, nors pagal aptartą teisinį reguliavimą dėl ieškinio, kaip procesiniam dokumentui, keliamų reikalavimų ieškovui tenka pareiga ieškinyje nurodyti atsakovą ir visus kitus asmenis, su kurių teisėmis ir pareigomis yra susijusi byla, taip pat nurodyti šių asmenų procesines padėtis, duomenis apie juos ([CPK 111](#) straipsnio 2 dalies 2 punktas), tam tikri neesminiai trūkumai, nesudarantys kliūčių tolesnei proceso eigai, neturėtų būti pagrindas pernelyg formaliai taikyti ieškinio trūkumų šalinimo institutą, tokiu būdu suvaržant asmens teisę kreiptis į teismą. Pavyzdžiui, jeigu iš teismui pateikto ieškinio turinio nėra akivaizdu, kad ieškinyje turi būti nurodomi ir tretieji asmenys, nepareiškiantys savarankiškų reikalavimų, tokių asmenų nenurodymas negali būti laikomas ieškinio trūkumu, sudarančiu pagrindą taikyti ieškinio trūkumų šalinimo institutą, be kita ko, atsižvelgiant į tai, kad ir pats teismas gali asmenį įtraukti į bylą kaip trečiąjį asmenį, nepareiškiantį savarankiškų reikalavimų (žr. šios nutarties 19 punktą).
28. Išimtiniais atvejais teismas gali įpareigoti ieškovą pateikti atitinkamus duomenis (pvz., asmens kodą, gyvenamąją vietą) apie byloje dalyvaujančius asmenis, tačiau teismas visada turėtų įvertinti, ar tų duomenų trūkumas yra esminė kliūtis tolesnei proceso eigai, be to, ar ieškovui šie duomenys yra arba turėtų būti žinomi (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. sausio 29 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-20-313/2016](#), 19 punktas).
29. Nagrinėjamu atveju pirmosios instancijos teismas, atsižvelgdamas į atsakovės ir trečiojo asmens atsiliepimuose į ieškinį nurodytas aplinkybes bei pareikštus prašymus ir padaręs išvadą, kad ieškovas ieškinio reikalavimus kildina iš M. Č., G. P., A. V. ir A. Z. pateiktos informacijos, nusprendė, kad yra pagrindas taikyti ieškinio trūkumų šalinimo institutą, nustatant ieškovui terminą įtraukti į bylą šiuos asmenis kaip atsakovus arba trečiuosius asmenis, o ieškovui nesutikus įtraukti šių asmenų į bylą, – pateikti jų gimimo datas (asmens kodus), gyvenamosios vietos adresus. Apeliacinės instancijos teismas, pritardamas pirmosios instancijos teismo procesiniam sprendimui, papildomai nurodė, kad ieškovui yra žinomos nurodytų asmenų tapatybės, nes ieškovas jas įvardijo skunde, pateiktame Žurnalistų etikos inspektoriatui tarybai, taip pat ieškovui turėtų būti žinomi M. Č., G. P., A. V., kaip buvusių klientų, duomenys, o A. Z., kaip konkurento, turėtų būti žinoma bent jau gyvenamoji vieta.
30. Kaip minėta, pagal VII 54 straipsnio 1 dalies, taip pat [CK 2.24 straipsnio](#) 5 dalies nuostatas viešosios informacijos rengėjas ir (ar) skleidėjas neatsako už tikrovės neatitinkančios informacijos paskleidimą, jeigu, pirma, jie nurodė informacijos šaltinį; antra, informacija paskelbta VII 54 straipsnio 1 dalies 1–7 punktuose nurodyto subjekto ir (arba) nustatyto būdu. Šiais atvejais už tikrovės neatitinkančios informacijos paskleidimą atsako tas, kas pirmas paskleidė tokią informaciją (VII 54 straipsnio 2 dalis). Atsižvelgiant į aptartą teisinį reguliavimą ir jo aiškinimą kasacinio teismo praktikoje, viešosios informacijos rengėjas ir (ar) skleidėjas, siekdamas būti atleistas nuo atsakomybės, turi pareigą įrodyti, kad kiti asmenys paskleidė asmens reputaciją žeminančius ir tikrovės neatitinkančius duomenis, o viešosios informacijos rengėjas ir (ar) skleidėjas juos tik pakartojo (VII 54 straipsnio 1 dalis 1–6 punktai) arba pateikė kaip nuomonę, komentarą ar vertinimą (VII 54 straipsnio 1 dalis 7 punktas), taip pat turi nurodyti duomenis pateikusį asmenį (informacijos šaltinį) ([CK 2.24 straipsnio](#) 5 dalis, VII 54 straipsnio 1 dalis). Dėl to nustatęs, kad kiti asmenys paskleidė informaciją ir tai galėtų būti aplinkybė, naikinančia viešosios informacijos rengėjo ir (ar) skleidėjo atsakomybę, teismas turėtų pasiūlyti ieškovui spręsti dėl netinkamos šalies (atsakovo) pakeitimo tinkama arba kitų atsakovų įtraukimo į bylą, o ieškovui nesutikus – dėl pagrindo tokius asmenis įtraukti kaip trečiuosius asmenis, nepareiškiančius savarankiškų reikalavimų, atsakovo pusėje.
31. Nagrinėjamu atveju ieškovas procesiniuose dokumentuose aiškiai nurodo, kad M. Č., G. P., A. V. ir A. Z. nereikia materialųjų teisiųjų reikalavimų, priešingai, ieškinio reikalavimus kildina iš trečiojo asmens E. N. veikimo, t. y. žurnalisto pareigų netinkamo vykdymo, ir iš atsakovės UAB „15min“ veiksmų, viešai paskelbiant nepatikrintą trečiojo asmens parengtą informaciją, todėl nesutinka dėl nurodytų asmenų įtraukimo į bylą kaip atsakovų. Ieškovas kasaciniame skunde pagrįstai nurodo, jog būtent jis turi procesinę teisę pasirinkti atsakovą. Teismo nuomonė, kad pagal ieškovo reikalavimą turėtų atsakyti kitas nei atsakovu nurodytas ieškinyje asmuo arba ir antras atsakovas, arba kaip tretieji asmenys, nepareiškiantys savarankiškų reikalavimų, turėtų būti įtraukti kiti asmenys, negali būti pagrindas taikyti ieškinio trūkumų šalinimo institutą.
32. Teisiškai ydinga yra pirmosios instancijos teismo nutarties taikyti ieškinio trūkumų šalinimo institutą formuluotė, kuria ieškovas įpareigojamas kaip trečiuosius asmenis atsakovo pusėje įtraukti dalyvauti byloje tam tikrus asmenis. Šalių atliktų procesinių veiksmų kontrolę byloje atlieka teismas. Net tais atvejais, kai ieškovas ieškinyje trečiaisiais asmenimis nurodo tam tikrus asmenis, tai neįpareigoja teismo juos automatiškai pripažinti trečiaisiais asmenimis, nepareiškiančiais savarankiškų reikalavimų. Būtent teismas dalyvaujančių byloje asmenų prašymu ar savo iniciatyva pasirengimo bylą nagrinėti teismo posėdyje stadijoje ([CPK 225](#) straipsnio 5 punktas) sprendžia, ar tam tikrus asmenis, atsižvelgiant į jų teisinį suinteresuotumą bylos baigtini, įtraukti dalyvauti byloje nurodytu procesiniu statusu, taip pat ir dėl nepagrįstai įtrauktų asmenų

pašalinimo iš bylos ([CPK 47 straipsnio](#) 5 dalis), to reikalauja civilinio proceso koncentruotumo bei ekonomiškumo principai, taip pat siekis užtikrinti su ginču susijusių asmenų teises bei teisėtus interesus.

33. Ieškovui nesutinkant su fizinių asmenų kaip atsakovų įtraukimu į bylą, ar tokie asmenys trauktini į bylą kaip tretieji asmenys, nepareiškiantys savarankiškų reikalavimų, atsakovės pusėje, turėtų spresti teismas, atsakovei pateikus duomenų, kad šie asmenys paskleidė informaciją ir yra pirminis šaltinis, nes tik tokiu atveju galima konstatuoti atsakovės teisinį ryšį su pirminiu informacijos sklaidėju.
34. Svarbiau bylai aplinkybė laikytina tai, kad būtent atsakovė ir trečiasis asmuo prašė nurodytus asmenis, kaip pirminius informacijos šaltinius, įtraukti į bylą kaip atsakovus arba trečiuosius asmenis. Atitinkamai, kaip pagrįstai kasaciniame skunde nurodo ieškovas, įpareigojimas nurodyti prašomų į bylą įtraukti asmenų duomenis turi būti nustatytas to prašantiems bylos dalyviams, šiuo atveju atsakovei ar trečiajam asmeniui.
35. Kasacinio teismo praktikoje, kaip jau minėta, išaiškinta, kad ieškinio trūkumų šalinimo institutas, ieškinyje nenurodžius visų duomenų apie dalyvaujančius asmenis, gali būti taikomas tik tada, kai ieškovui šie duomenys yra arba turėtų būti žinomi. Jeigu atitinkami duomenys ieškovui viešuose registruose neprieinami ir negali būti žinomi iš tarp ginčo šalių anksčiau susiformavusių teisinių santykių (pavyzdžiui, iš ankstesnių sutarčių), ieškinio trūkumų šalinimo institutas netaikytinas. Tai reiškia, kad teismas, sprendamas klausimą, ar konkrečiu atveju yra pagrindas taikyti ieškinio trūkumų šalinimo institutą ([CPK](#) 115, 138 straipsniai), turi įvertinti ieškovo galimybę disponuoti tokiais duomenimis, taigi ir galimybę nurodytą konkretų ieškinio trūkumą pašalinti (žr. pirmiau nurodytos kasacinio teismo nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-20-313/2016](#) 19 punktą). Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad negali būti konstatuojami ieškinio trūkumai, ieškovui nepateikus trečiųjų asmenų, nepareiškančių savarankiškų reikalavimų, atsakovo pusėje tapatybę atskleidžiančių duomenų – vardo, pavardės, asmens kodo, gyvenamosios vietos, gimimo datos ir kt., kai ieškovas nurodo tokių duomenų neturintis.
36. Ieškinio trūkumų šalinimo ir trečiųjų asmenų įtraukimo į bylą teisinis reguliavimas suponuoja, kad trečiojo asmens, nepareiškančio savarankiškų reikalavimų, priešingai negu atsakovo, nenurodymas nėra esminis ieškinio trūkumas, dėl kurio civilinė byla negali būti iškeliama netaikant ieškinio trūkumų šalinimo. Tretieji asmenys, nepareiškiantys savarankiškų reikalavimų, jų pačių iniciatyva, motyvuotu šalių prašymu arba teismo iniciatyva ([CPK 47 straipsnio](#) 1 dalis) į procesą gali būti įtraukti ir iškėlus civilinę bylą. Tik išimtiniais atvejais, kai iš ieškinio turinio aišku, kad byla yra susijusi su kitų asmenų teisėmis ir pareigomis, o šie asmenys ieškinyje neįvardyti kaip byloje dalyvaujantys asmenys, duomenų apie trečiuosius asmenis, nepareiškančius savarankiškų reikalavimų, ieškinyje nepateikimas, įvertinus ieškovo galimybę disponuoti tokiais duomenimis, gali būti pripažintas ieškinio trūkumu. Nagrinėjamoje byloje pagal teismų nustatytas aplinkybes nėra pagrindo konstatuoti, kad susiklostė tokia išimtinė situacija.
37. Apibendrinama teisėjų kolegija konstatuoja, kad bylą nagrinėję teismai netinkamai aiškino ir taikė proceso teisės normas, reglamentuojančias ieškinio trūkumų šalinimo institutą, trečiųjų asmenų įtraukimą į bylą garbės ir orumo bylose dėl tikrovės neatitinkančios informacijos paneigimo, neatsižvelgė į šioje nutartyje nurodytus ginčui aktualius kasacinio teismo praktikos išaiškinimus. Dėl šios priežasties pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nutartys naikintinos ([CPK](#) 359 straipsnio 1 dalies 4 punktas).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

38. Kasacinis teismas patyrė 5,72 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gegužės 10 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu). Šių išlaidų paskirstymo klausimas kasaciniame teisme nesprendžiamas, kadangi byla pagal ieškovo A. M. ieškinį neišnagrinėta, šį procesinį klausimą turi išspręsti bylą nagrinėti iš esmės sprendimu arba nutartimi be ginčo išsprendimo iš esmės užbaigęs teismas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 4 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Panaikinti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. rugsėjo 14 d. nutartį ir Vilniaus apygardos teismo 2020 m. spalio 8 d. nutartį.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Artūras Driukas

Gediminas Sagatys

Dalia Vasarienė